

ринках. Однак, наслідки збільшення притоку іноземного капіталу на страховий ринок України не однозначні: з одного боку, іноземний капітал принесе контроль над певними процесами на страховому ринку та над страховиками, яких придбають; з іншого боку – нові можливості як для страховиків, так і для страхувальників.

У кінцевому результаті, на нашу думку, глобалізаційні процеси та фінансова криза призведуть до зменшення кількості страхових компаній. Невеликі страхові компанії, що зосереджені на обслуговуванні інтересів декількох корпоративних клієнтів, будуть змушені, або піти з ринку, або шукати способи для виживання через подальший розвиток.

На сьогодні страховим компаніям необхідно розгорнути діяльність і розвиватися відповідно до нових вимог часу, враховуючи мінливість зовнішнього середовища. На нашу думку, для зменшення негативного впливу фінансової кризи страховим компаніям необхідно здійснювати наступні заходи:

1. Постійно відслідковувати ситуацію і оперативно приймати рішення.

2. "Боротися" за клієнтів, реально розраховуючи свої можливості, а не здійснюючи безпідставного зниження тарифів.

3. Здійснювати роботу по оптимізації витрат. Приділяти особливу увагу управлінню каналами продажу.

4. Адаптувати страхові продукти до вимог сьогодення, враховуючи нові потреби клієнтів.

5. По-можливості займати вільні ніші у корпоративному страхуванні.

6. Підвищувати рівень капіталізації.

7. Тощо.

Вжиття зазначених заходів керівництвом страхових компаній, а також розробка та впровадження антикризових заходів на рівні держави сприятиме покращенню ситуації на страховому ринку України і більш стійкому його розвитку в умовах глобалізації.

1. Офіційний сайт Національного банку України: www.bank.gov.ua. 2. Офіційний сайт Держфінпослуг: www.dfr.gov.ua. 3. Гайдар Е. Финансовый кризис в России. Что страховщикам и банкирам делать дальше? // Ведомости. 21.10.2008 // forINSURER.com. 4. Финансовый кризис в Украине вызовет двукратное уменьшение объемов корпоративного страхования. // Деловая столица. 25.11.2008 // forINSURER.com.

Надійшла до редколегії: 17.12.2008

А.О. Ігнатюк, асп.

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА НЕРІВНОМІРНІСТЬ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Аналізується механізм впливу фінансового розвитку на суспільний добробут і, зокрема, на нерівномірність розподілу доходів у суспільстві. Також досліджуються фундаментальні проблеми, що пов'язані з розвитком кредитної функції фінансового посередництва.

The influence of financial development on national prosperity and, particularly, on income inequality is analyzed. The fundamental problems of credit function development of financial intermediaries are studied.

Проблема нерівності розподілу доходів безпосередньо пов'язана з проблемою бідності населення країни. Економісти не раз наголошували на тому, що високий рівень нерівності сприяє зростанню бідності. [1] По-перше, при будь-якому рівні економічного розвитку країни більша ступінь нерівності розподілу доходів означає більш високий рівень бідності. Оскільки на долю населення, що знаходиться на найнижчому щаблі рівня споживання, припадає найменша доля ресурсів. По-друге, наслідком більшої початкової нерівності може бути більш повільне економічне зростання у майбутніх періодах і як наслідок – зростання бідності або уповільнення темпів боротьби з нею.

Крім того незалежно від впливу нерівності розподілу доходів на ступінь бідності у країні, нерівність також впливає на суспільний добробут. Згідно теорії відносної депривації, окремі люди та домогосподарства оцінюють свій добробут не тільки за абсолютним рівнем споживання чи доходу, але й порівнюють себе з іншими людьми. Отже, незалежно від рівня доходів у країні, висока ступінь нерівності розподілу доходів здійснює прямий негативний вплив на соціальний добробут та напруженість у суспільстві.

Зростання суспільного добробуту можна забезпечити двома способами. По-перше, економічне зростання дає змогу підвищити рівень суспільного добробуту. По-друге, зростання суспільного добробуту досягається завдяки ефективному розподілу економічних благ, зокрема доходів.

Так як на сьогоднішній день у багатьох країнах на міжнародному рівні основною метою економічної діяльності суб'єктів економічної системи було проголошено зростання суспільного добробуту (а не просто економічне зрос-

тання), то багато сучасних економістів розпочали наукові дослідження для пошуку дієвих механізмів забезпечення зростання суспільного добробуту. Одним з найбільш популярних напрямів у сучасній західній літературі є дослідження впливу фінансових посередників на економічне зростання та розподіл доходів у суспільстві. Особливого поширення ці дослідження набули серед американських вчених. До них можна віднести Р.Голдсмита, Дж.Герлі, Є.Шоу, Дж.Грінвуд, Б.Йованович, О.Галор, Дж.Зейра Р.Левіна, а також С.Зервос, К.Сала-і-Мартін, А.Деміргуч-Кунт, Р.Райан, Л.Зінгалес та багато інших. Серед сучасних російських вчених, що займаються дослідженням проблеми фінансових посередників та їх ролі у економіці, слід зазначити А.Ю.Давидова, Б.Б.Рубцова та інших.

Так як уже раніше було висвітлено проблему взаємозв'язку між фінансовим розвитком та економічним зростанням [2], у даній статті буде більш детально розглянутий зв'язок між фінансовими посередниками та нерівномірністю розподілу доходів у суспільстві.

Велика кількість праць, зокрема і емпіричних недавніх досліджень наголошують на тому, що фінансовий розвиток, стимулюючи економічне зростання, дає змогу бідним верствам населення забирати собі залишок в економіці. Тобто зменшує диспропорційність у доходах в економіці через зростання доходів бідних верств. [3]

Одним довгий час у цьому питанні не було досягнуто повної однаковості. З одного боку, вчені наголошували, що недосконала фінансова система породжує диспропорційність в доступності до ресурсів через асиметричність інформації і тому краще організована фінансова система робить доступними фінансові послуги для більш широкого кола населення, чим вирівнює рівень

доходів (дослідження у цьому напрямі проводили Р.Райан та Л.Зінгалес) [4]. Результатом роботи вчених став висновок, що при врахуванні рівня розвитку фінансової системи, рівня зростання економіки та коефіцієнта Джині фінансовий розвиток має позитивний вплив на доходи бідних та зменшує диференціацію доходів в економіці. Так, у країнах з однаковим рівнем середнього доходу економіка з більш розвинутою фінансовою системою мала менше людей з низьким достатком.

Інші вчені (наприклад, роботи Н.Ламореаукс [5]) стверджували, що доступ до фінансових ресурсів, особливо що стосується кредитної системи, створює прибуток лише для багатих верств населення в процесі розвитку економіки. Та наголошували, що розвиток фінансової системи і її вплив на розподіл доходів не є однозначним стосовно підвищення рівня життя всіх верств населення.

Однак опубліковані в останні десятиліття роботи з даної проблеми показують, що показники фінансового розвитку не тільки позитивно впливають на економічне зростання, але й позитивно корелюють з долею нижнього квінтіля в розподілі доходів. Тобто, прискорення економічного зростання та фінансового розвитку, як правило, сприяють зростанню доходів і рівня життя малозабезпеченого населення.

Фінансові посередники впливають на ефективність розподілу доходів у суспільстві відразу у декількох напрямках. Відносно глибока фінансова система стимулює накопичення капіталу, підвищує продуктивність праці і, відповідно, заробітну плату найманих працівників, водночас зменшуючи доходність капіталу. Це все сприяє вирівнюванню розподілу доходів у суспільстві, оскільки велика частка доходу раніше акумулювалась у малої частини багатих громадян, а тепер за допомогою прискорення темпів економічного розвитку всі верстви суспільства збільшили свій рівень добробуту. Зазначений вище позитивний вплив фінансового розвитку на заробітну плату найманих працівників посилюється з плином часу, так як вищий рівень заробітної плати, який є наслідком зростання накопичення капіталу, впливає на рішення домогосподарств щодо пропозиції своєї праці на ринку праці, народження дітей та отримання освіти. Всі ці рішення домогосподарств безпосереднім чином впливають у майбутніх періодах на рівень заробітної плати та продуктивності праці і, як наслідок, на рівномірність розподілу доходів у суспільстві.

І навпаки, якщо фінансовий ринок є надто слабким та нерозвиненим, кредитні ресурси є не те, що недоступними для всіх, але особливо вони є недоступними для малозабезпечених громадян та малого бізнесу. Нерозвинена система фінансових посередників спричиняє несприятливі умови для розподілу доходів у суспільстві, оскільки обмежує можливість малих за розміром та з низьким рівнем сукупного доходу виробників отримати кредит для запровадження більш ефективного виробництва та розширення бізнесу. В результаті ринки є менш конкурентними та розвиненими. Обмеженість у фінансових ресурсах також негативно впливає на рішення підприємців щодо їх входу на ринки робочої сили.

Декілька недавніх досліджень вказали на те, що недоліки ринку капіталів (Недоліки ринку капіталів включають у себе: гетерогенність агентів ринку, асиметрія та неповнота інформації, неповні ринки, проблема послідовності трансакцій на ринку та наявність трансакційних витрат, а також особлива природа «фінансових товарів».) можуть впливати на нерівномірність розподілу доходів під час економічного розвитку. Наприклад, Дж.Грінвуд та Б.Йованович розробили теоретичну модель, в якій фінансовий розвиток сприяє економічному розвитку, а це в свою чергу стимулює необхідні

інвестиції у фінансову інфраструктуру [6]. У їхній моделі економічні суб'єкти мали більший прибуток від економічної діяльності, однак і ризик був більшим. Цей ризик вони намагалися диверсифікувати через інвестування у спільні фінансові фонди. Однак, постійні затрати (такі як членські внески) пов'язані з існуванням цих фінансових фондів не давали змоги малозабезпеченим громадянам брати участь у них. Оскільки, бідні члени суспільства заощаджували менше і тому, нагромаджували багатство повільніше розрив у доходах між багатими (членами фінансових фондів) та бідними (які не були членами фінансових фондів) постійно збільшувався. Але так як членські внески у даній моделі є фіксованими, то всі члени суспільства рано чи пізно ставали членами спільних фінансових фондів, наслідком чого була зміна тренду до зменшення нерівномірності розподілу доходів у суспільстві. Насамкінець, модель Дж.Грінвуда та Б.Йовановича описала взаємозв'язок між нерівністю розподілу доходів та розвитком фінансового сектору як такий, що має обернену U-подібну форму [6]. Тобто нерівномірність розподілу доходів спочатку зростає, а потім зменшується паралельно з тим як все більше людей долучається до спільних фінансових фондів до тих пір поки не буде досягнутою точка стабілізації та стан ефективного розподілу доходів в економіці.

Напротивагу Дж.Грінвуду та Б.Йовановичу, А.В.Банержі та Ф.В.Ньюман, а також О.Галор та Дж.Зейра висунули теорію про те, що довгострокова конвергенція рівнів життя багатих та бідних не обов'язково буде досягнута на недосконалих ринках капіталів. О.Галор та Дж.Зейра побудували двох секторну модель з можливістю передачі спадку від покоління до покоління, в якій агенти, що робили інвестиції у людський капітал мали змогу працювати у кваліфікаційно місткому (skill-intensive) секторі. [7] Однак через недоліки ринку капіталів, лише ті індивіди, у яких спадок є більшим ніж розмір інвестицій чи ті, які можуть позичити кошти мають можливість робити ці інвестиції. Наслідком цього є нерівномірність розподілу доходів, яка передається у майбутні періоди. У цій моделі, у економіці з недоліками ринку капіталів і з початковим нерівномірним розподілом доходів збережеться ця нерівномірність та економічне зростання буде мати менші темпи, ніж у подібній економіці з більш рівномірним початковим розподілом доходів. Подібну тільки трьох секторну модель розробили А.В.Банержі та Ф.В.Ньюман, у якій внаслідок недоліків ринку капіталів тільки багаті агенти можуть взяти у борг достатньо коштів для того, щоб вкласти їх у нові високоприбуткові технології [8]. Як і у попередній моделі початковий розподіл доходів у суспільстві впливає на розподіл доходів та темпи економічного зростання у майбутніх періодах. За інших рівних умов, ці моделі стверджують, що країни у яких недоліки ринку капіталів є більшими (тобто набагато важче позичити кошти для інвестування у підприємницьку діяльність) повинні мати більш нерівномірний розподіл доходів у суспільстві. Як наслідок, має спостерігатися обернений зв'язок між фінансовим розвитком та нерівномірністю розподілу доходів у суспільстві.

Деякі вчені результати цих моделей поєднують з працями С.Кузнеца, який наголошував на зв'язку між структурою економіки, фінансовим сектором та нерівністю розподілу доходів [9]. Зосереджуючись на переході від аграрного до індустріального суспільства, С.Кузнец виявив наявність оберненого U-подібного зв'язку між нерівномірністю розподілу доходів у суспільстві та економічним розвитком [10]. По мірі того як люди рухалися від малорозвиненого з низькими доходами, але більш егалітарного аграрного суспільства до менш егалітарного, але з високими доходами індустріального суспільства, нерівномірність розподілу доходів зростала. Од-

нак, після того як частка аграрного сектору в економіці зменшилась, а рівень заробітних плат зріс цей тренд змінився і нерівномірність розподілу доходів почала зменшуватись. Оскільки спочатку лише невелика кількість людей отримує вигоду від зростання доходів у суспільстві внаслідок запровадження нових секторів економіки, нерівномірність розподілу доходів зростає на початкових стадіях економічного розвитку. Але по мірі того, як все більша кількість людей залучається до нових технологій та секторів економіки, які до того ж наздоганяють першопрохідців, цей тренд змінюється і нерівність розподілу доходів у суспільстві починає зменшуватись. Якщо до цієї базової моделі С.Кузнеца додати фінансовий сектор, то його розвиток може впливати на нерівномірність розподілу доходів у суспільстві тоді, коли суб'єктам економіки необхідні фінансові ресурси для того, щоб увійти у цей новий сектор економіки. Взаємозв'язок між фінансовим розвитком та нерівномірністю розподілу доходів у моделі С.Кузнеца залежить також від того наскільки розвиненими є нові високотехнологічні сектори в економіці. Так, як зазначив С.Кузнец, нерівномірність розподілу доходів буде вища у високотехнологічних секторах (або індустріальній та постіндустріальній економіках по відношенню до аграрної) та за умови, що вхід до цих секторів вільний, а доступ до фінансових ресурсів відкритий для всіх. Тобто нерівномірність розподілу доходів буде більшою в економіках, де більший обсяг займає високотехнологічний сектор порівняно до інших економік. Це зумовлено тим, що обдаровані індивіди можуть отримати набагато більше доходи у високотехнологічних секторах за вільного доступу до фінансових ресурсів, що призведе до більшої нерівномірності розподілу доходів у індустріальній та постіндустріальній економіках, ніж у аграрній. В результаті нерівномірність розподілу доходів буде більшою в країнах з потужним високотехнологічним сектором та більш розвиненим фінансовим сектором, ніж у країнах з однієї або кількох з цих характеристик. Тобто С.Кузнец показав, що при переході від примітивної повільно зростаючої до високорозвиненої та швидко зростаючої економіки, суспільство проходить через певний етап, коли нерівномірність розподілу доходів між багатими та бідними зростає. Але по мірі того, як зростає доступ всіх людей до високотехнологічного сектору завдяки вільному доступу до фінансових ресурсів загальний рівень життя у суспільстві зростає, а нерівномірність розподілу доходів починає зменшуватись.

Отже, вчені сходяться до одного висновку, що у довгостроковій перспективі фінансовий розвиток не тільки позитивно впливає на економічне зростання економіки, а й також зменшує нерівномірність розподілу доходів у суспільстві, що свідчить про загальний рівень зростання суспільного добробуту. Як результат, постає логічне питання, що потенційно можна зробити для того, щоб стимулювати розвиток фінансового сектору, зокрема ринку кредитування. Як заохочувати фінансових посередників видавати дешеві та довгострокові кредити на розвиток економіки та підприємництва? Для того, щоб відповісти на це запитання, спочатку необхідно зрозуміти чому фінансові ринки є такими складними та чому малим за розміром та з низькими доходами позичальникам так важко отримати кредит.

Фундаментальна проблема полягає у тому, що кредитор має дати позичальнику кошти у обмін на обіцянку їх повернути. Звичайно фінансова установа буде намагатися надати кошти тільки тим, хто може та хоче їх повернути у майбутніх періодах у зазначені строки та за вказаних умов, однак повної гарантії того, що позича-

льник не змінить своїх намірів немає. Отже, кредитні відносини залежать від того, наскільки будуть надійними *можливості та бажання* позичальника повернути борг. Ця проблема є дуже складною для розвинених фінансових ринків, не кажучи вже про слабкі фінансові ринки країн, що розвиваються.

Для того, щоб бути упевненими у можливостях позичальника повернути борг кредитори (фінансові посередники) повинні дуже уважно вивчити фінансовий стан та плани витрати коштів у майбутньому свого клієнта. Для цього зазвичай вивчаються фінансова звітність, бізнес план та вся інша інформація про діяльність підприємця до і навіть після надання кредиту. Звичайно, що такий аналіз може дуже дорого обійтись кредиторам, якщо рівень бухгалтерських стандартів та доступність інформації є не дуже високими у країні. Як результат малий та середній бізнес стикнуться з високими ставками кредитування та не вигідними умовами.

Також кредитори повинні бути упевнені у тому, що позичальник має намір повернути борг. Якщо він добровільно не хоче цього робити мають бути механізми, які б захищали кредитора та примусили позичальника повернути борг (інакше стимулів надавати кредити у фінансових посередників буде менше у зв'язку з ризиком небажання повернути кошти, що підвищить вартість кредитів). Загалом можна виділити чотири механізми забезпечення того, що позичальники, які мають фінансові можливості повернути борги будуть мати стимули це зробити: покарання, застава, репутація та відносини.

Механізм покарання побудований на тому, що позичальників, які не повернули борги можна покарати штрафами чи іншими санкціями на основі існуючого законодавства та інститутів відповідальності. Однак, ця процедура може бути надто дорогою та довготривалою і зазвичай є крайнім методом впливу на неплатників (особливо це стосується позик, які надаються малому та середньому бізнесу).

Механізм застави є наступним та одним із найбільш важливих механізмів. Коли цей механізм працює добре, він може забезпечити важливий захист кредиторам, а відтак збільшити доступ та зменшити вартість кредитування для позичальника. Однак, слід мати на увазі, що механізм застави краще працює на користь великих підприємств та багатих індивідів ніж для малих та незможних позичальників. Але й тут є виключення, коли річ на яку беруться гроші у кредит може виступати як предмет застави цей принцип працює однаково добре для всіх членів суспільства (гарним прикладом цього є кредит на купівлю житла, коли це житло і виступає предметом застави).

Репутація є наступним механізмом і проявляється у тому, що позичальник отримує стимул повернути кредит якщо його відмова може негативно вплинути на його шанси отримати фінансові ресурси у майбутньому. Перевага цього механізму полягає у тому, що він працює незалежно від рівня доходів позичальника. Однак і тут є свої проблеми: по-перше, це проблема інформації. У світі, де є багато позичальників та кредиторів, недобросовісний позичальник може переходити від одного кредитора до іншого не повертаючи борги. Рішенням цієї проблеми є кредитні бюро та інші подібні інституції, які зберігають спільні для всіх фінансових інститутів бази даних клієнтів. Друга проблема прямим чином пов'язана із першою та полягає у тому, що новим позичальникам, які ще не мають кредитної історії важче отримати кредити, оскільки часто для них відсутність репутації закінчується відсутністю кредиту, а відтак і можливості зробити собі кредитну історію. Її можна вирішити таким

чином, що позичальникам буде надаватися можливість заробляти собі кредитну історію спершу з інститутами мікрокредитування.

Останнім механізмом є відносини між позичальником та кредитором або іншими суб'єктами задіяними у процесі надання конкретного кредиту. Прикладом може бути надання кредиту групі суб'єктів, коли відмова одного з учасників виплатити свою частку кредиту може призвести до того, що всім іншим учасникам цієї групи буде відмовлено у наданні кредитів у майбутнього. Тому вся група позичальників є зацікавленою у тому, щоб її кожен учасник заплатив свою частку кредиту або зробити це за нього.

Зрозуміло, що існування ефективного законодавства та інститутів у суспільстві, які забезпечують кредитора інформацією про можливість та бажання позичальника заплатити за кредит та захищають його кошти, сприяють зниженню вартості кредитних коштів та розширюють доступ для малозабезпечених верств населення. Однак це лише погляд на кредитний процес зі сторони кредитора. Споживач кредитних ресурсів – позичальник – окрім обов'язків задовольнити умови кредитного договору має також і права як споживач послуг. І чим краще ці права є захищеними у економіці та чим більшим є вибір у споживача (існує конкуренція на ринку фінансових послуг), тим більш ефективно розподіляються ресурси у економіці.

Як приклад можна навести статистику практики неповернення кредитів у світі та в Україні. У нормальних умовах для країни, що розвивається, нормальний відсоток не повернення кредиту складає 2-2,5 %, а в період кризи, тобто зараз – 10-12 %. Як стверджують аналітики, станом на кінець листопада 2008 року частка проблемних кредитів в Україні складала від 15 % до 20 % у секторі споживчого кредитування, від 5 % до 8 % у сектору автокредитування, від 3 % до 7 % у секторі іпотечного кредитування [11]. Однак вже на кінець 2008 року частка прострочених іпотечних кредитів склала 15-25 % загального іпотечного портфелю українських банків [11].

Крім того, що стосується механізму репутації в Україні. На сьогоднішній в нашій країні існує чотири кредитних бюро. До того ж, як зазначають спеціалісти, якщо раніше існувала проблема з законодавчою неврегульо-

ваність діяльності таких бюро, то зараз найбільша проблема – це формування баз даних бюро [12].

Тож не дивлячись на те, що сутність зв'язку між фінансовим розвитком та суспільним добробутом може здатися надтою простою та легкою для розуміння, налаштувати правильно та ефективно його вдається не всім країнам. Надто нелегкими та підступними є ефекти взаємодії різних умов та чинників у кожній конкретній економіці. Іноді їхня взаємодія навіть зумовлює наявність оберненого негативного по своїй суті зв'язку між розвитком фінансових посередників та рівномірністю розподілу доходів у суспільстві та економічним зростанням. Особливо яскраво це видно у періоди фінансових криз, коли найбільш члени суспільства найбільше страждають від фінансових шоків, а потім довгий час намагаються повернути свій рівень життя до того рівня, який вони мали до фінансової кризи. Однак не дивлячись на всі негативні моменти, всі ті явні переваги та можливості, які дає розвинений фінансовий ринок для суспільства не може не стимулювати наукових пошуків ефективної системи розвитку взаємовідносин між фінансовим та реальним секторами економіки.

1. Wodon Q., Yitzhaki S. Inequality and Social Welfare. World Bank. MPRA Paper No. 10489. April 2002. Доступно з <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/10489/>; 2. Ігнатюк А. «Місце фінансових посередників у сучасній теорії економічного зростання». Збірник наукових праць «Актуальні проблеми розвитку підприємницької діяльності в Україні». Випуск 7. 2007р.; 3. Asli Demurguc-Kunt. Finance and Economic Development: Policy Choices for Developing Countries. World Bank Policy Research Working Paper 3955, June 2006; 4. Rajan, R.G., and Zingales, L. 2003. Saving Capitalism from the Capitalists. New York:Random House; 5. Lamoreaux, N. 1994. Insider Lending: Banks, Personal Connections, and Economic Development in Industrial New England, New York:Cambridge University Press.; 6. Greenwood J., Jovanovic B. 1990. "Financial Development, Growth, and the Distribution of Income." Journal of Political Economy 98 (5), 1076-1107. 7. Galor O., Zeira J. 1993. "Income Distribution and Macroeconomics." Review of Economic Studies 60 (1), 35-52. 8. Banerjee A. V., Andrew F. N. 1993. "Occupational Choice and the Process of Development." Journal of Political Economy 101 (2), 274-298. 9. Greenwood J., Jovanovic B. 1990. "Financial Development, Growth, and the Distribution of Income." Journal of Political Economy 98 (5), 1076-1107.; Clarke G., Lixin Colin Xu, Heng-fu Zou. 2002. "Finance and Income Inequality: Test of Alternative Theories." Research Department of the World Bank. 10. Kuznets S. 1955. "Economic Growth and Income Inequality." American Economic Review 45 (1), 1-28. 11. www.bank.gov.ua. 12. Смертига І. «Ризикові прибутки». Новий Погляд. 06.07.2007. Доступно з <http://portal.lviv.ua>.

Надійшла до редколегії: 3.12.2008

А.Ю. Марченко, асп.

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

В статті досліджуються страхові продукти щодо страхування життя позичальників іпотечних кредитів в Україні. Проведено аналіз надання даних продуктів вітчизняними комерційними банками та страховими компаніями. Автором зазначені проблеми та перспективи розвитку даного виду страхування.

The author of the article researches insurance products in the market of mortgages borrowers' life-insurance in Ukraine. The author investigations of grant of these products by domestic commercial banks and insurance companies and marks problems and prospects of development of this type of insurance.

Успішний розвиток іпотеки пов'язаний з високим ступенем захищеності від ризиків, властивих даному виду кредитуванню. Як показують кризові події на світовому іпотечному ринку, зневага на якомусь етапі навіть окремими можливостями управління такими ризиками може обернутися серйозними наслідками, особливо це стосується ризиків непогашення кредитів позичальниками. Прагнення до управління такими ризиками приводить до тісної співпраці комерційних банків і страхових компаній.

Метою статті є дослідження ринку страхування життя позичальників іпотечних кредитів та визначення основних проблем та перспектив його розвитку в Україні.

При іпотеці застосовуються декілька видів страхування. Страхування застави на випадок його пошко-

дження або повного знищення є обов'язковим за законом України "Про іпотеку". Іноді від позичальника вимагають укласти договори із страховиками і на інші види страхування. Як правило, під вищезазначеними видами вказуються добровільні види страхування:

- ризик втрати життя або працездатності;
- ризик втрати права власності на квартиру (титулу);
- ризик завдання збитку майну, що не увійшло до обов'язкового страхування.

Рідше при іпотечному кредитуванні зустрічаються більш екзотичні для нас види страхування: наприклад, страхування первинного внеску.

Оскільки іпотечні договори в основному є довгостроковими, то певним захистом в непередбачених си-

© А.Ю. Марченко, 2009